

ДЕЙНОСТ НА НЕЛК

В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНВЕНЦИЯТА НА ООН ЗА ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ПРЕЗ 2021 Г.

През 2022 г. се навършват десет години от ратифицирането от Република България на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) е една от институциите, които работят за прилагането на политиките за защита правата на хората с увреждания в страната. През 2021 г. от НЕЛК бяха предприети редица мерки за подобряване на достъпа до информация на хората с увреждания; за обучение на лекарите от ТЕЛК съставите в страната; за задълбочаване на обмена на информация между институциите и организациите, извършващи дейности в областта на хората с увреждания.

В изпълнение на чл. 4, чл. 9, чл. 25, чл. 29 и чл. 31 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, през 2021 г. са извършени следните дейности, които са от компетентността на НЕЛК:

1. Дейности в изпълнение на чл. 4 от Конвенцията

През 2021 г. НЕЛК участва в изготвянето и приемането на измененията и допълненията на **Наредбата за медицинската експертиза, в сила от 16.07.2021 г.** Направените промени са в защита на правата на хората с увреждания, като едно от най-важните изменения е определянето на пожизнен срок на трайно намалена работоспособност за заболявания, които имат необратим дефинитивен характер, в това число: онкологични заболявания, генетични аномалии, психични заболявания и други.

С цел подпомагане дейността на органите на медицинската експертиза и с оглед стандартизиране на тяхната практика при освидетелстването на хора с увреждания, през м. септември 2021 г. НЕЛК разработи и публикува **Практически насоки по приложението на Наредбата за медицинската експертиза**, които са предоставени на ТЕЛК съставите в страната и са достъпни за ползване, както на интернет страницата на НЕЛК, така и на страницата за обучение на лекарите от системата на медицинската експертиза.

2. Дейности в изпълнение на чл. 9 от Конвенцията

На основание на чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето и чл. 54а, ал. 1 от Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи (ПУОРОМЕРКМЕ) на НЕЛК е възложено създаването и поддържането на информационна база данни (ИБД) за всички лица, преминали през ТЕЛК/НЕЛК за установяване на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане (ТНР/ВСУ). В тази връзка НЕЛК поддържа Единната информационна система на медицинската експертиза в Република България (ЕИСМЕ), която функционира на национално ниво. Хората с увреждания могат да достъпват личните си данни в ЕИСМЕ през профила си (Справки за физическо лице) в Системата за сигурно е-връчване (ССЕВ) на Министерство на електронното управление

(МЕУ) и през собствения си профил на лице с увреждания в информационната система на Агенцията за хората с увреждания (АХУ). На основание чл. 54б, ал. 1 от ПУОРОМЕРКМЕ когато лице с увреждане не намери свои персонални данни в профила си в информационната система на АХУ, то може да подаде заявление до НЕЛК за актуализиране на данни в ЕИСМЕ.

В изпълнение на чл. 82, ал. 3 във вр. с чл. 82, ал. 1 от Закона за хората с увреждания и чл. 87, ал. 2, т. 1 от Правилника за неговото прилагане НЕЛК предоставя на АХУ информация от ЕИСМЕ за освидетелстваните и преосвидетелстваните хора с увреждания чрез използване на програмен уеб интерфейс. **През 2021 г. през уеб интерфейса, използван от АХУ, са регистрирани 812 695 достъпвания до ЕИСМЕ.**

През м. декември 2021 г. НЕЛК се присъедини към Портала за отворени данни на Държавна агенция електронно управление ДАЕУ (Министерство на електронното управление МЕУ), където се предоставя достъп до публични данни в Република България. НЕЛК поддържа рубриката „Данни за контакт с ТЕЛК съставите в страната“, в която хората с увреждания и институциите имат достъп до информация за ТЕЛК съставите в страната, за работното им време, адрес за кореспонденция, телефон за контакт и имейл адрес [ДАННИ ЗА ТЕЛК СЪСТАВИТЕ В СТРАНАТА, КОИТО НЕЛК ПОДДЪРЖА В ПОРТАЛА ЗА ОТВОРЕНИ ДАННИ НА МИНИСТЕРСТВО НА ЕЛЕКТРОННОТО УПРАВЛЕНИЕ](#).

С цел улесняване достъпа на хората с увреждания до информация относно техните права НЕЛК поддържа на страницата си в интернет – <https://nelk.bg> в рубриката „Електронни услуги“ линкове към следните електронни административни услуги:

а) Електронни услуги, предоставяни от НЕЛК:

- Електронна административна услуга (ЕАУ) „Актуализация на данни в Единна информационна система на медицинската експертиза“, предоставяна от НЕЛК.
- ЕАУ „Достъп на физически лица до информация за тях в регистри на първични администратори“, предоставяна от МЕУ, НЕЛК и други първични администратори.

б) Електронни услуги, ориентирани към хората с увреждания, предоставяни от други държавни органи и институции в Република България:

- ЕАУ „Изготвяне на индивидуална оценка на потребностите на хора с увреждания“, предоставяна от Агенцията за социално подпомагане (АСП).
- ЕАУ „Отпускане на месечна помощ за деца с трайни увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средно образование, но не по-късно от 20-годишна възраст“, предоставяна от АСП.
- ЕАУ „Издаване на удостоверения на лица със 71 на сто или над 71 на сто степен на трайно намалена работоспособност или определени вид и степен на увреждане, децата до 16-годишна възраст с трайно увреждане и военноинвалидите за безплатно пътуване с железопътния транспорт в страната два пъти в годината – отиване и връщане“, предоставяна от АСП.
- ЕАУ „Освобождаване от заплащане на винетни такси при ползване на платената пътна мрежа на лица с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност или вид и степен на увреждане и лица или семейства, отглеждащи деца с трайни увреждания до 18-годишна

възраст и до завършване на средно образование, но не по-късно от 20-годишна възраст“, предоставяна от АСП.

- ЕАУ „Издаване на карта за безплатно паркиране на МПС, обслужващи хора с трайни увреждания“, предоставяна от общинските администрации.

3. Дейности в изпълнение на чл. 25 от Конвенцията

Съгласно чл. 14, ал. 2 и ал. 3 от ПУОРОМЕРКМЕ лекарите от ТЕЛК преминават обучение по медицинска експертиза, провеждано от НЕЛК. Във връзка с възникналата извънредна епидемична обстановка в страната, свързана с разпространението на COVID-19 и въведените противоепидемични мерки, обучението по медицинска експертиза се провежда дистанционно на здравната платформа „CredoWeb“. На страницата за обучение са качени обучителни материали, съобразени с действащата нормативна уредба в областта на медицинската експертиза. През онлайн обучение по медицинска експертиза през 2021 г. са преминали 192 лекари от ТЕЛК съставите в страната, които са включени в списък на лекарите, преминали обучение по медицинска експертиза, поддържан от НЕЛК на основание чл. 14, ал. 4 от ПУОРОМЕРКМЕ.

4. Дейности в изпълнение на чл. 29 от Конвенцията

Във връзка с промените в Изборния кодекс през 2021 г. за общинските администрации в страната възникна задължение при провеждане на изборния процес да установят наличието на трайно увреждане на избирателя, което не му позволява да упражни изборителното си право в изборно помещение. В съответствие с направените нормативни промени в НЕЛК постъпи искане от ДАЕУ (МЕУ) и Националното сдружение на общините в Република България за осигуряване на достъп на общинските администрации до Справка за последното експертно решение на лице в ЕИСМЕ. На основание чл. 37, ал. 3а, т. 1 от Изборния кодекс, чл. 108а, ал. 6 от Закона за здравето и чл. 3 от Закона за електронното управление НЕЛК изрази съгласие пред ДАЕУ (МЕУ) и осигури достъп на всички общински администрации в страната до определен обем от данни на хората с увреждания в ЕИСМЕ във връзка с упражняване на техните изборителни права.

5. Дейности в изпълнение на чл. 31 от Конвенцията

Създадената и поддържана от НЕЛК Единна информационна система на медицинската експертиза (ЕИСМЕ) функционира в Средата за междурегистров обмен на данни (RegiX), поддържана от ДАЕУ (МЕУ). НЕЛК поддържа три вида справки: Справка за всички експертни решения на лице, Справка за всички експертни решения, издадени за период и Справка за последното експертно решение на лице. На основание чл. 108а, ал. 6 от Закона за здравето и чл. 3 от Закона за електронното управление НЕЛК осигурява достъп до данни в ЕИСМЕ на редица държавни институции (МФ, НАП, НОИ, АСП, АХУ, всички общини в България, МВР и др.) и органи, извършващи дейности в областта на хората с увреждания – предоставяне на социални помощи, подкрепа на майки на деца с увреждания, личен асистент, пенсии за инвалидност, добавка за чужда помощ и др. социални плащания и услуги. В НЕЛК през 2021 г. са постъпили 81 искания за достъп до данни в ЕИСМЕ от държавни институции, общини и други организации. **Във връзка с осигуряването на достъп на хората с увреждания до техни социални, здравни, икономически и политически права през 2021 г. са направени над 740 000 проверки на данни от потребители с разрешен достъп до ЕИСМЕ през RegiX.** Сред най-големите потребители на данни от ЕИСМЕ са АСП, чрез дирекциите „Социално

подпомагане“, МВР, НОИ, НАП, ДАЕУ (МЕУ), общинските администрации в страната и други.

Данните от ЕИСМЕ се предоставят и на Националния център по общественото здраве и анализи за ежегодни анализи на инвалидизацията на населението в Република България.

В изпълнение на Закона за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България за 2021 г. между НЕЛК и Националния статистически институт е изготвено и подписано споразумение за обработка на данни на хората с увреждания за статистически цели, при спазване на законодателството в областта на защитата на личните данни – Регламент (ЕС) 2016/679, Закона за защита на личните данни, Закона за здравето и други нормативни актове.

С подписването на споразумението се постигат две от най-важните цели на създаването на Единната информационна система на медицинската експертиза, поддържана от НЕЛК, а именно извършване на анализ на данни за лицата, преминали през ТЕЛК/НЕЛК за установяване на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане, които да се използват в национален план при планиране на дейности, свързани със задоволяване на техните потребности от образование, медицинска и социална рехабилитация, както и за оценка на здравния статус на населението.

